

**ВИДОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ РОДУ *TILIA* L.
У КОЛЕКЦІЙНИХ ФОНДАХ М. КИЄВА**

О. В. Соваков, кандидат сільськогосподарських наук, доцент

М. О. Совакова, кандидат біологічних наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

О. С. Остапчук, кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Уманський національний університет садівництва

E-mail: sovakov_o@ukr.net, marichka1986@mail.ru, ostapchuk1958@gmail.com

Анотація. Відповідно до даних останніх інвентаризацій найпоширенішими у вуличних насадженнях м. Києва є липи. Найчастіше їх висаджують вздовж міських вулиць – у вуличних рядових посадках. Виявлено, що у міських насадженнях нараховується 5 видів – липа серцелиста (*Tilia cordata* Mill.), липа європейська (*T. × europaea*), липа широколиста (*T. platyphyllos* Scop.), липа повстиста (*T. tomentosa* Moench) і липа бегонієлиста або кавказька (*T. begoniifolia* Steven). На деяких вулицях була виявлена *T. × europaea* 'Laciniata'. Кількісний та якісний аналіз міських насаджень дозволяє говорити про недостатнє використання видового потенціалу цього роду. Для виокремлення потенційно перспективних для висаджування у міських умовах видів необхідно, насамперед, проаналізувати успіх їхньої інтродукції у ботанічних садах м. Києва. Для оцінювання видового багатства у ботанічних садах було проведено детальне обстеження колекційних фондів липи. Встановлено, що у ботанічних установах столиці зростає значно більше видів, ніж у міських насадженнях. Визначення точної кількості видів у колекційних фондах ботанічних садів дозволяє виокремити перспективи подальшого введення стійких видів і культиварів для висаджування у міських насадженнях.

Ключові слова: види роду *Tilia* L., інтродукція, міські насадження, колекційний фонд, ботанічний сад.

Види роду *Tilia* здавна користувалися великою популярністю у міських насадженнях. Їх цінували за довговічність, невибагливість, високу декоративність крони, приємний аромат і господарську цінність квітів. На території України найбільш поширені 2 види липи – *T. cordata* і *T. × europaea*. Наразі відсутня інформація про точну кількість видів і культиварів, які

формують цей рід. Інформація щодо таксономічного огляду роду має суперечливий характер. Також не узагальнені дані щодо точної кількості видів, які культивують у м. Києві як у міських насадженнях, так і в колекціях ботанічних установ.

Мета досліджень – оцінити видове різноманіття роду *Tilia* у ботанічних установах м. Києва з метою подальшого введення в інші типи насаджень тих видів, які успішно пройшли первинну інтродукцію.

Матеріали і методи досліджень. Об'єктом досліджень обрано інтродукцію видів роду *Tilia* в Україні. Предметом дослідження є проблема недостатнього використання видового потенціалу роду *Tilia* у насадженнях Києва. Застосовано предметно-аналітичний, системно-структурний, порівняльний та теоретичний методи узагальнень.

Результати дослідження та їх обговорення. Відомо, що існує три основні центри розвитку роду *Tilia*: американський, європейсько-західно-азіатський та східно-азіатський (рис. 1). В європейсько-західно-азіатському регіоні зростає 6 видів, східно-азіатському, який є головним центром поширення, – 9 (11) видів, в американському – кілька видів. На території Європи найпоширенішими є *T. cordata*, *T. platyphyllos*, *T. tomentosa* та *T. ×europaea*, у США – *T. americana* L. [16, 17].

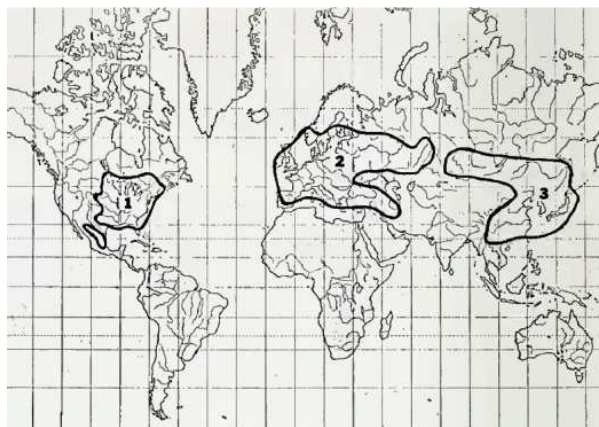

Рис. 1. Головні географічні центри поширення видів роду *Tilia*:

Північна Америка (1), Європа (2) і Західна та Східна Азія (3)

На території України інтенсивне введення липи в культуру розпочалося з XIX ст. Для цього періоду характерним є заснування багатьох університетів,

при яких створювали ботанічні сади (далі – БС). У 1809 р. в Основ'янському акліматизаційному саду ім. І. М. Каразіна було інтродуковано *T. americana* [14]. Масова інтродукція видів роду *Tilia* в Україні відбулася в другій половині ХХ ст. в арборетумі Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України (далі – НБС ім. М. М. Гришка НАН України) [13]. Колекція липи в НБС ім. М. М. Гришка НАН України була створена відразу після війни – з 1945 по 1960 рр. [6]. Загалом на той час на території України було інтродуковано 17 видів. Разом із тим, М. А. Кохно та О. М. Курдюк [14] наводять інформацію щодо загальної кількості видів і декоративних форм в Україні – 25 і 10 відповідно, найбільше з яких зосереджено в зоні Лісостепу. У 1970 р. Н. Ф. Колибіною на базі колекції у НБС ім. М. М. Гришка НАН України було узагальнено досвід інтродукції представників роду *Tilia* в Україні [13].

Під час аналізу відомостей щодо таксономічного складу колекційної ділянки липи в НБС ім. М. М. Гришка НАН України та проведення інвентаризації виникла потреба у внесенні деяких уточнень. Так, М. А. Кохно та О. М. Курдюк вказують 15 видів, 3 різновиди, 3 гібриди і 9 декоративних форм у цьому БС [14]. Також описано вид *T. koreana* Nakai (є синонімом *T. amurensis* var. *taquetii*), якого в колекції не виявлено. При цьому О. К. Дорошенко [6] наводить результати інтродукції 18 видів і 3 форм. Такі розбіжності пов'язані з урахуванням синонімів окремими видами і зазначення одного виду під різними назвами.

На основі проведеного таксономічного аналізу роду *Tilia* за міжнародними таксономічними організаціями та проектами, а також на основі натурного обстеження в ботанічних установах м. Києва, кількість таксономічних одиниць вказана з урахуванням поправок (табл. 1). У НБС ім. М. М. Гришка НАН України зростають 14 видів, 2 гібриди, 2 різновиди та 1 декоративна форма, з яких – 2 раритетних види: *T. dasystyla* Steven, яка занесена до «Європейського Червоного списку» та «Червоної книги України» [10], і *T. maximowicziana* Shiras. – в «Красную книгу РСФСР» [15]. У БС ім. акад. О. В. Фоміна Київського національного університету імені Тараса

Шевченка зростає 6 видів і 2 форми, з яких – раритетний вид *T. dasystyla* [1]. Колекція БС НУБіП України налічує 6 видів [11], Сирецького дендрологічного парку – 5 видів і 1 декоративну форму [12].

1. Колекція роду *Tilia* в ботанічних колекціях м. Києва

(згідно із внесеними поправками у назвах)

№ з/п	Вид, різновид, гібрид	1*	2	3	4
1.	<i>T. americana</i>	+	+	-	+
2.	<i>T. americana</i> L. var. <i>americana</i>	+	-	-	-
3.	<i>T. americana</i> L. var. <i>heterophylla</i> (Vent.) Loudon	+	-	-	+
4.	<i>T. amurensis</i> Rupr.	+	-	+	-
5.	<i>T. begoniifolia</i>	+	-	+	-
6.	<i>T. cordata</i>	+	+	+	+
7.	<i>T. dasystyla</i>	+	+	-	-
8.	<i>T. ×euchlora</i> K.Koch.	+	-	-	+
9.	<i>T. ×europaea</i>	+	+	-	-
10.	<i>T. japonica</i> (Miq.) Simonk.	+	-	-	-
11.	<i>T. mandshurica</i> Rupr. et Maxim.	+	-	+	-
12.	<i>T. maximowicziana</i>	+	-	-	-
13.	<i>T. mongolica</i> Maxim.	+	-	-	-
14.	<i>T. oliveri</i> Szyszyl.	+	-	-	-
15.	<i>T. petiolaris</i> DC.	+	-	-	-
16.	<i>T. platyphyllos</i>	+	+	+	+
17.	<i>T. sibirica</i> Bayer	+	-	-	-
18.	<i>T. tomentosa</i>	+	+	+	+
Вид		14	5	6	4
Різновид		2	-	-	1
Гібрид		2	1	-	1
Усього		18	6	6	6

* 1 – НБС ім. М. М. Гришка НАН України; 2 – БС ім. акад. О. В. Фоміна Київського національного університету імені Тараса Шевченка; 3 – БС НУБіП України; 4 – Сирецький дендрологічний парк.

Варто зазначити, що колекційний фонд НБС ім. М. М. Гришка НАН України використовували для розширення колекцій у Національному дендрологічному парку «Софіївка» НАН України та Дендрологічному парку «Олександрія» НАН України (табл. 2). У колекції «Софіївки» зростало 4 види, 2 гібриди і 1 декоративна форма [2], інтродукція яких розпочалася в період заснування арборетуму ім. В. В. Пашкевича в 1889–1891 рр. Упродовж 2007–

2008 рр. колекцію було збільшено до 14 видів, 2 різновидів, 2 гібридів та 2 форм [2]. Подібне розширення колекції було проведено і в «Олександрії» [8].

2. Колекція роду *Tilia* в ботанічних колекціях України

(згідно із внесеними поправками у назвах)

№	Вид, різновид, гібрид	1	2	3	4	5	6
1.	<i>T. americana</i>	+	+	+	+	+	-
2.	<i>T. americana</i> var. <i>americana</i>	+	+	-	-	-	-
3.	<i>T. americana</i> var. <i>heterophylla</i>	+	+	-	+	-	-
4.	<i>T. amurensis</i>	+	+	+	-	+	-
5.	<i>T. amurensis</i> var. <i>taquetii</i>	-	-	+	-	+	-
6.	<i>T. begoniifolia</i>	+	-	+	+	+	-
7.	<i>T. cordata</i>	+	+	+	+	+	+
8.	<i>T. dasystyla</i>	+	+	-	+	-	+
9.	<i>T. ×euchlora</i>	+	+	+	+	+	+
10.	<i>T. ×europaea</i>	+	+	+	+	+	-
11.	<i>T. ×flavescens</i>	-	-	-	-	+	-
12.	<i>T. henryana</i>	-	-	-	-	+	+
13.	<i>T. japonica</i>	+	+	+	+	+	+
14.	<i>T. ledebourii</i>	-	-	+	-	-	-
15.	<i>T. mandshurica</i>	+	+	+	+	+	-
16.	<i>T. mandshurica</i> Rupr. et Maxim. var. <i>mandshurica</i>	-	-	+	-	-	-
17.	<i>T. maximowicziana</i>	+	+	+	+	-	+
18.	<i>T. ×moltkei</i>	-	-	-	-	-	+
19.	<i>T. mongolica</i>	+	+	-	+	+	-
20.	<i>T. oliveri</i>	+	+	-	-	-	+
21.	<i>T. petiolaris</i>	+	+	+	-	+	+
22.	<i>T. platyphyllos</i>	+	+	+	+	+	+
23.	<i>T. sibirica</i>	+	-	+	-	-	-
24.	<i>T. tomentosa</i>	+	+	+	+	+	-
25.	<i>T. tuan</i> Szyszyl.	-	-	-	+	-	-
Вид		14	12	12	11	11	8
Різновид		2	2	2	1	1	-
Гібрид		2	2	2	2	3	2
Усього		18	16	16	14	15	10

*1 – Національний дендрологічний парк «Софіївка» НАН України; 2 – Дендрологічний парк «Олександрія» НАН України; 3 – Дендрологічний парк Біосферного заповідника «Асканія-Нова» імені Ф. Е. Фальц-Фейна НААН; 4 – Дендрологічний парк «Тростянець»; 5 – Донецький БС; 6 – Федеральний державний бюджетний заклад науки «Ордену Трудового Червоного Прапора Нікітський ботанічний сад – Національний науковий центр РАН».

У дендрологічному парку Біосферного заповідника «Асканія-Нова» імені Ф. Е. Фальц-Фейна НААН зростають 12 видів, 2 різновиди, 2 гібриди і 1 декоративна форма [3]. У державному дендрологічному парку «Тростянець» –

10 видів, 1 різновид, 2 гібриди та 6 декоративних форм (інформація сектору дендрології); тільки тут росте далекосхідний вид *T. tuan* [4]. У Донецькому БС зібрано 10 видів, 1 різновид, 3 гібриди, 4 декоративні форми [9]. В арборетумі Федерального державного бюджетного закладу науки «Ордену Трудового Червоного Прапора Нікітський ботанічний сад – Національний науковий центр РАН» зростає 8 видів та 2 гібриди [7].

Як встановлено, у деяких ботанічних установах України інтродуковані види пройшли первинну інтродукцію, але наразі відсутні в колекціях. Різновид *T. americana* L. var. *caroliniana* не зазначається в жодному каталозі. Існує інформація щодо зростання у НБС НААН України *T. ledebourii* Borbás [5], якої в каталозі немає [7], але відомо, що цей вид росте в дендропарку Біосферного заповідника «Асканія-Нова» імені Ф. Е. Фальц-Фейна НААН [3]. Крім того, І. В. Васильєвим [5] в колекції НБС ім. М. М. Гришка НААН України вказана *T. chinensis* Maxim., яка в каталозі теж не наводиться [7].

Найменш чисельно у ботанічних садах України представлені далекосхідні види. Для первинної інтродукції можна рекомендувати *T. callidonta* H.T.Chang, *T. chingiana* Hu et W.C.Cheng, *T. endochrysea* Hand.- Mazz., *T. insularis* Nakai, *T. jiaodongensis* S.B.Liang, *T. kiusiana* Makino et Shiras., *T. kueichouensis* Hu, *T. likiangensis* Hung T.Chang, *T. membranacea* H.T.Chang, *T. miqueliana* Maxim., *T. nobilis* Rehder et E.H.Wilson і *T. taishanensis* S.B.Liang. Під час їхньої інтродукції доцільно враховувати, що деревні рослини у лісах Далекого Сходу характеризуються підвищеним рівнем мутаційної мінливості, поліплоїдії, гетерозису, що підвищує спадкову пластичність.

Висновки

1. Види роду *Tilia* природно поширені в трьох основних центрах розвитку роду: американському, європейсько-західно-азіатському та східно-азіатському. Найбільший за кількістю видів і декоративних форм – останній.

2. Нині у ботанічних садах м. Києва зростають 14 видів, 2 гібриди, 2 різновиди та 2 декоративні форми, з яких у вуличних насадженнях трапляються тільки 4 види, 1 гібрид та 1 декоративна форма – *T. cordata*,

T. × europaea, *T. platyphyllos*, *T. tomentosa* і *T. begoniifolia*, *T. × europaea* 'Laciniata'.

3. У колекціях ботанічних установ України зосереджено 17 видів, 4 різновиди та 4 гібриди липи, що становить близько половини світового різноманіття.

4. Для первинної інтродукції можна рекомендувати 12 видів із Далекого Сходу – *T. callidonta*, *T. chingiana*, *T. endochrysea*, *T. insularis*, *T. jiaodongensis*, *T. kiusiana*, *T. kueichouensis*, *T. likiangensis*, *T. membranacea*, *T. miqueliana*, *T. nobilis* і *T. taishanensis*.

Список літератури

1. Ботанічний сад ім. акад. О. В. Фоміна : каталог рослин // Природно-заповідні території України. Рослинний світ. – Вип. 7. – К. : Фітосоціоцентр, 2007. – 302 с.

2. Вегера, Л. В. Види роду *Tilia* у Національному дендропарку «Софіївка» НАН України / Л. В. Вегера // Інтродукція рослин. – 2011. – Вип. 4. – С. 15–18.

3. Гавриленко, Н. О. Каталог рослин дендрологічного парку «Асканія-Нова»: довідковий посібник / Н. О. Гавриленко, А. Ф. Рубцов, Л. О. Слепченко. – Асканія-Нова : [б. в.], 2003. – 116 с.

4. Дендрофлора України. Дикорослі й культивовані дерева і кущі. Покритонасінні : довідник [Кохно М. А., Пархоменко Л. І., Зарубенко А. У. та ін.] ; за ред. М. А. Кохна. – К. : Фітосоціоцентр, 2002. – Ч. I. – 448 с.

5. Деревья и кустарники СССР [Текст] / [под ред. С. Я. Соколова]. – М.-Л. : Изд-во АН СССР, 1958. – Т. IV. – 1974 с.

6. Дорошенко, О. К. Підсумки інтродукції видів роду *Tilia* L. в умовах Києва / О. К. Дорошенко // Інтродукція рослин. – 2005. – Вип. 1. – С. 23–28.

7. Каталог дендрологических коллекций арборетума Государственного Никитского ботанического сада. – Ялта, 1993. – 102 с.

8. Каталог деревних рослин дендрологічного парку «Олександрія» НАН України : довідник / [за ред. С. І. Галкіна]. – Біла Церква : БЦФ ТОВ «Дельфін», 2008. – 53 с.

9. Каталог деревьев и кустарников ботанических садов Украинской ССР / [под ред. Н. А. Кохно]. – К. : Наук. думка, 1987. – 72 с.

10. Каталог раритетного біорізноманіття заповідників і національних природних парків України. Фітогенетичний фонд, мітогенетичний фонд, фітоценотичний фонд. – К. : [б. в.], 2002. – 276 с.

11. Каталог рослин Ботанічного саду НУБіП України / [О. В. Колесніченко, Б. Є. Якубенко, С. І. Слюсар та ін.] – К. : НУБіП України, 2011. – 130 с.

12. Каталог рослин Сирецького дендрологічного парку. – К. : Фітосоціоцентр, 2004. – 88 с.
13. Колыбина, Н. Ф. Биологические особенности видов рода *Tilia* L. в лесостепи УССР [Текст] : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. биол. наук : спец. 03.094 «Ботаника» / Н. Ф. Колыбина. – К., 1970. – 21 с.
14. Кохно, Н. А. Теоретические основы и опыт интродукции древесных растений в Украине [Текст] / Н. А. Кохно, А. М. Курдюк. – [2-е изд., доп.]. – Ичня: ПП Формат, 2010. – 187 с.
15. Красная книга РСФСР / [сост. А. Л. Тахтаджян]. – М. : Росагропромиздат, 1988. – 590 с.
16. Jones, G. N. Taxonomy of American species of linden (*Tilia*) / G. N. Jones. – Illinois Biological Monographs, Vol. 39 : Univ. Press, Urbana, 1968. – 156 p.
17. Krüssmann, G. Handbuch der Laubgehölze : in 3 Bd. u. e. Reg. / G. Krüssmann. – Berlin, Hamburg : Parey. – Bd. 3. Pru – Z. – 2, neubearb. u. erw. Aufl., 1978. – 496 p.

References

1. Botanichniy sad im. akad. O. V. Fomina : katalog roslyn [The Botanical Garden named after academician O. V. Fomin]. – Pryrodno-zapovidni terytorii Ukrainy. Roslynnyi svit [Naturally reserved territories of Ukraine. Plant world]. – Vyp. 7. – K. : Fitosotsiotsentr, 2007. – 302 с.
2. Vehera, L. V. (2011). Vydy rodu *Tilia* u Natsionalnomu dendroparku «Sofiivka» NAN Ukrainy [Genus *Tilia* species in the National Dendrological Park “Sofiyivka”] / L. V. Vehera // Introduktsiia Roslyn. – 2011. – Vyp. 4. – С. 15–18.
3. Havrylenko, N. O. (2003). Katalog roslyn dendrolohichnoho parku «Askaniia-Nova». Dovidkovyi posibnyk [Plant catalog of the Dendrological Park «Askaniia-Nova»] / N. O. Havrylenko, A. F. Rubtsov, L. O. Slepchenko. – Askaniia-Nova : [b. v.], 2003. – 116 s.
4. Dendroflora Ukrainy. Dykorosli i kultyvovani dereva i kushchi. Pokrytonasinni : dovidnyk [Dendroflora of Ukraine. Wild and domesticated trees and shrubs. Angiosperms : Guide book] [Kokhno M. A., Parkhomenko L. I., Zarubenko A. U. ta in.] ; za red. M. A. Kokhna. – K. : Fitosotsiotsentr, 2002. – Ch. I. – 448 s.
5. Derevyia i kustarniki SSSR [Trees and shrubs of USSR] / [pod red. S. Ya. Sokolova]. – M.-L. : Izd-vo AN SSSR, 1958. – T. IV. – 1974 s.
6. Doroshenko, O. K. (1993). Pidsumky introduktsii vydiv rodu *Tilia* L. v umovakh Kyieva [Results of genus *Tilia* L. species introduction in Kyiv city conditions] / O. K. Doroshenko // Introduktsiia roslyn. – 2005. – Vyp. 1. – S. 23–28.
7. Katalog dendrologicheskikh kolleksiiv arboretuma Gosudarstvennogo Nikitskogo botanicheskogo sada [Catalog of dendrological collections of the State Nikitsky Botanical Garden]. – Yalta, 1993. – 102 s.
8. Katalog derevnykh roslyn dendrolohichnoho parku «Oleksandriia» NAN Ukrainy : dovidnyk [Catalog of woody species of the Dendrological park

«Oleksandria» NAS of Ukraine] / [za red. S. I. Halkina]. – Bila Tserkva : BTsF TOV «Delfin», 2008. – 53 s.

9. Katalog derevev i kustarnikov botanicheskikh sadov Ukrainiskoy SSR [Catalog of trees and shrubs of the botanical gardens of Ukrainian SSR] / [pod red. N. A. Kohno]. – K. : Nauk. dumka, 1987. – 72 s.

10. Katalog rarytetnoho bioriznomanittia zapovidnykiv i natsionalnykh pryrodnykh parkiv Ukrainy. Fitohenetychnyi fond, mitohenetychnyi fond, fitotsenotychnyi fond [Catalog of rare biodiversity of reservations and national nature parks of Ukraine]. – K. : [b. v.], 2002. – 276 s.

11. Katalog roslyn Botanichnoho sadu NUBiP Ukrainy [Catalog of plants of the Botanical Garden of NULES of Ukraine] / [O. V. Kolesnichenko, B. Ie. Yakubenko, S. I. Sliusar ta in.] – K. : NUBiP Ukrainy, 2011. – 130 s.

12. Katalog roslyn Syretskoho dendrolohichnoho parku [Catalog of plants of Syretsky Dendrological Garden]. – K. : Fitosotsiotsentr, 2004. – 88 s.

13. Kolybina, N. F. (1970). Biologicheskie osobennosti vidov roda *Tilia* L. v lesostepi USSR [Biological peculiarities of the genus *Tilia* L. species in the Forest-Steppe zone of USSR] : avtoref. dis. na soiskanie uchen. stepeni kand. biol. nauk : spets. 03.094 «Botanika» / N. F. Kolybina. – K., 1970. – 21 s.

14. Kohno, N. A. (2010). Teoreticheskie osnovy i opyt introduktsii drevesnykh rasteniy v Ukraine [Theoretical basis and experience of woody species introduction in Ukraine] / N. A. Kohno, A. M. Kurdyuk. – [2-e izd., dop.]. – Ichnya: PP Format, 2010. – 187 s.

15. Krasnaya kniga RSFSR [Red Book of RSFSR] / [sost. A. L. Tahtadzhyan]. – M. : Rosagropromizdat, 1988. – 590 s.

16. Jones, G. N. (1968). Taxonomy of American species of linden (*Tilia*) / G. N. Jones. – Illinois Biological Monographs, Vol. 39 : Univ. Press, Urbana, 1968. – 156 p.

17. Krüssmann, G. (1978). Handbuch der Laubgehölze : in 3 Bd. u. e. Reg. / G. Krüssmann. – Berlin, Hamburg : Parey. – Bd. 3. Pru – Z. – 2, neubearb. u. erw. Aufl., 1978. – 496 p.

ВИДОВОЕ РАЗНООБРАЗИЕ ВИДОВ РОДА *TILIA* L. В КОЛЛЕКЦИОННЫХ ФОНДАХ Г. КИЕВА

О. В. Соваков, М. О. Совакова, О. С. Остапчук

Аннотация. Соответственно с данными последних инвентаризаций наиболее распространенными в уличных насаждениях г. Киева есть липы. Наиболее часто их высаживают вдоль городских улиц – в уличных рядовых посадках. Обнаружено, что в городских насаждениях насчитывается 5 видов – липа сердцелистная (*Tilia cordata* Mill.), липа европейская (*T. × europaea*), липа широколистная (*T. platyphyllos* Scop.), липа войлочная (*T. tomentosa* Moench) и липа бегониелистная или кавказская (*T. begoniifolia* Steven). На некоторых улицах была обнаружена *T. × europaea* 'Laciniata'. Количественный и качественный анализ городских насаждений позволяет говорить о недостаточном использовании видового потенциала данного рода. Для

выделения потенциально перспективных для высадки в городских условиях видов необходимо, прежде всего, проанализировать успех их интродукции в ботанических садах г. Киева. Для оценки видового изобилия в ботанических садах было проведено детальное обследование коллекционных фондов липы. Установлено, что в ботанических учреждениях столицы растет значительно больше видов, чем в городских насаждениях. Определение точного количества видов в коллекционных фондах ботанических садов позволяет отделить перспективы дальнейшего введения устойчивых видов и культиваров для высадки в городских насаждениях.

Ключевые слова: виды, роды *Tilia* L., интродукция, городские насаждения, коллекционный фонд, ботанический сад.

SPECIFIC DIFFERENCE OF GENUS *TILIA* L. SPECIES IN KYIV COLLECTIONS

O. Sovakov, M. Sovakova, O. Ostapchuk

Lindens are the most spread in Kyiv street plantings according to the data of last inventories. In most cases they are planted alongside of city streets – in street line plantings. It is determined that there are 5 species in city stands – small-leaved linden (*Tilia cordata* Mill.), European linden (*T. × europaea*), large-leaved linden (*T. platyphyllos* Scop.), silver linden (*T. tomentosa* Moench) and Caucasian linden (*T. begoniifolia* Steven). We also found *T. × europaea* ‘Laciniata’ on some streets. Qualitative and qualitative analysis of street stands allow us to say about scarce usage of specific potential of this genus. For the determination of potentially perspective species for planting in city conditions first of all it is necessary to analyze success of its introduction in the botanical gardens in Kyiv. To assess specific abundance in the botanical gardens we conducted detailed research of linden collections. It is stated that there are more definitely more species in the botanical gardens of Kyiv than we can find in city plantations. Determinations of precise number of species in the botanical gardens allow us to distinguish perspectives of resistant species and cultivars' usage in city plantations.

Key words: genus *Tilia* L. species, introduction, city plantings, collections, botanical garden.